

מִי דַעַת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת / מאת הרב ד. אוסטרוף שליט"א
הלכות אלו היו למראה עיניו של הגר"מ שטרנבוך שליט"א.

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

הערה: אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להיוועץ במורה הוראה.

ורק נעמוד על עיקרי הדברים בקצרה. וכל הרוצה לעשות עירוב חצרות עליו להתייעץ במורה הוראה כיצד לעשות זאת.

האם צריך להקיף את העיר דווקא במחיצות גמורות? למדנו לעיל שבכדי להחשיב מקום לרשות היחיד צריך להקיפו במחיצות, ואין צריך דווקא מחיצות גמורות כגדר וכדו', אלא מספיק להקיף את העיר בהרבה צורות הפתח², וע"י כן נחשב המקום למוקף אלא שיש בו הרבה פתחים.

ומהו "צורת הפתח"? – "קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהם"³. והיינו שפתח עשוי מעמוד בצד זה ועמוד בצד זה ועל גביהם המשקוף. ומשקוף זה שעל גביהם אפשר לעשותו אף ע"י חוט שמוחת מעמוד לעמוד. ואין צריך שהחוט יהיה צמוד לעמודים, אלא אפילו החוט עובר גבוה יותר מן העמודים ג"כ טוב⁴, אלא שצריך שיהיה החוט מתוח היטב ומכוון בדיוק כנגד העמודים מעליהם. והעמודים יהיו בגובה עשרה טפחים לכה"פ⁵. ויש בדין "צורת הפתח" עוד הרבה דינים ופרטים, וצריך לעשותם אדם הבקי בהלכות אלו.

אמנם, כשמקיפים את העיר ע"י שימוש בצורת הפתח ישנה הגבלה, שכל מה שמועיל הקפת מקום ע"י צורת הפתח זה רק במקום שאינו רשות הרבים, אבל מקום שהוא רשות הרבים אין מועיל צורת הפתח בשביל להפוך אותו לרשות היחיד, אלא צריך

האם אפשר להתיר הוצאה מרשות לרשות אף בשכונה או בעיר גדולה?

אין זה נפק"מ כמה אנשים יהיו גרים באותו מקום, כל שמזכה את הפתח לכולם הרי כולם מעורבים יחדיו, וכדרים ברשות אחת נחשבים, ואפילו תהיה עיר גדולה.

אלא שישנו הבדל בין אם מערבים חצרות לבין אם מערבים שכונה או עיר, שעירוב חצרות הינו עירוב כמה בתים שבתוך חצר אחת או כמה חצרות שפתוחות זו לזו, אבל אם באים לערב שכונה שבה ישנם כמה חצרות שפתוחות למבוי דהיינו לרחוב ואינן פתוחות אחת לשניה, בזה צריך לעשות "שיתופי מבואות", דהיינו לשתף את כל הרחובות להיותן אחד, וגם זה נעשה ע"י שמזכה פת לכל בני החצרות דהיינו לכל בני השכונה או העיר, ומניח את הפת באחת החצרות¹.

אולם צריך לדעת שזה בתנאי שתהיה העיר מוקפת מחיצות כדין, שע"ז נחשבת לרשות היחיד, ואז אפשר לעשות בה עירוב חצרות או שיתופי מבואות ע"י פת כנ"ל.

אמנם בשכונה גדולה או עיר גדולה ישנם עוד כמה עניינים שצריכים ליתן עליהם את הדעת יותר מחצר משותפת או אפילו שכונה קטנה, ויתבאר לקמן א"ה.

צריך לדעת שפרטי דיני עירוב רבים הם ואין אנו באים במסגרת זו להגיש את כל הדינים ופרטיהם,

² שר"ע סימן שס"ב סעיף י'.

³ שם סעיף י"א.

⁴ שם.

⁵ שם.

¹ עיין שר"ע סימן שפ"ו שפ"ז.

מחיצות גמורות, ובפתחים צריך שיהיה דלתות או שערים.⁶

מה הדין כשגרים בשכונה גויים או יהודים מחללי שבת בפרהסיא?

חכמים גזרו שא"א לעשות עירוב במקום שגרים גויים או אפי' יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות.⁷ וטעם הדבר, מפני שרצו חכמים שלא ידורו יהודים עם גויים במקום אחד שמא ילמדו ממעשיהם, ומשום כך אסרו את עשיית העירוב במקום מגוריהם, וממילא לא ירצו יהודים לגור עמהם.

אולם, התירו זאת ע"י שישכור היהודי מהגוי [או היהודי המחלל שבת בפרהסיא] את ביתו.⁸ ואמרו שאין צריך דווקא שכירות מהגוי בעצמו, אלא מספיק שכירות מ"שכירו ולקיטו" של הגוי,⁹ דהיינו אדם שעובד קבוע אצל הגוי ויש לו רשות להשתמש בבית הגוי. וכן אמרו שמספיק שכירות מאדם שיש לו רשות להניח חפץ בבית הגוי, שגם זה הוא בכלל "שכירו ולקיטו".¹⁰

ומהות שכירות זו- אין הכוונה שצריך לשכור מהגוי את ביתו לשימוש גמור, אלא הקילו חכמים שמספיק "שכירת רעועה" [ומהי שכירות רעועה? אין כאן המקום להאריך בזה],¹¹ שיש בזה פרטי דינים ומחלוקות בפוסקים, ומי שעומד לעשות שכירות מגוי לצורך העירוב יתייעץ עם רבו כיצד לעשות שכירות זו].

והנה במקום קטן כמו בבנין מגורים וכדו' שיש בהם גוי או יהודי מחלל שבת בפרהסיא, בקל אפשר לעשות שכירות זאת. ועל כן כתבו הפוסקים¹² עצה נוספת, לשכור את רשויות הגויים מן השלטון שיש לו זכות להכניס חפצים לבתי התושבים, שע"י זכות

זו נחשב השלטון "לשכירו ולקיטו" של הגויים הדרים בעיר.¹³

איזה כמות של פת צריך לקחת בשביל עירובי חצירות?

כמות הפת שצריך הוא, שיהיה כ"גרוגרת" לכל אחד מבני החצר [היינו המקום המוקף במחיצות שרוצים לערב אותו בפת], אמנם כל זה כשיש בבני החצר עד שמונה עשרה במספר, שאז צריך כגרוגרת לכל אחד. אבל אם יש יותר משמונה עשרה תושבים במקום זה, אין צריך כגרוגרת לכל אחד, אלא מספיק לערב את כולם בשיעור של שמונה עשרה גרוגרות.¹⁴ [18 גרוגרות בשיעור של זמנינו הוא, לשיטת הגר"ח נאה - כ: 400 סמ"ק, ולשיטת החזו"א - כ: 800 סמ"ק].

ונוהגים לקחת בשביל העירוב "מצות", משום שהם נשמרים לאורך זמן מבלי להתקלקל, ועדיף כך, מפני שאם לוקחים לחם רגיל צריך לעשות את העירוב בכל שבת מחדש, ויש חשש שישכחו.

באיזה מקום יש להניח את הפת?

את הפת יש להניח בבית שבתוך המקום המוקף שעירבו אותו ע"י פת זה, ודווקא בחדר שהוא בגודל ד' על ד' אמות.¹⁵

ונהגו שמניחים את העירוב בבית הכנסת.¹⁶

¹³ ולכן יש שנהגו לשכור את רשויות הגויים מהמשטרה וכדו', אמנם יש מהפוסקים שמפקקים בזה משום שכהיום אין למשטרה או אפילו שאר זרועות השלטון זכות להכניס בבתי התושבים חפצים ללא רשותם. ויש שאמרו שאם בשעת "חירום" יש להם רשות הרי זה מספיק, ובידם להכריז על שעת חירום בהסכמת האנשים המוסמכים לכך. ויש ששוכרים את הרשות מחברת החשמל שיש לה זכות להניח את שעון החשמל ושעון זה שייך לחברה. ויש שמחמירים גם בזה שא"ז מועיל משום שאין שעוני החשמל בתוך הבית אלא רק בחדר המדרגות - החצר, [מלבד מה שפעמים ששעון החשמל נמצא ברחוב, שאז בלא"ה אין מועיל שכירות זו].

¹⁴ שו"ע סימן שס"ח סעיף ג'.
¹⁵ ד' אמות - לשי' הגר"ח נאה: 1.92 מטר, ולשי' החזו"א: 2.304 מטר.

¹⁶ שו"ע סימן שס"ו סעיף ג'.

⁶ שו"ע סימן שס"ד סעיף ב', וע"ש במ"ב.

⁷ שו"ע סימן שפ"ב סעיף א'.

⁸ שם.

⁹ שם סעיף ז"א.

¹⁰ שם סעיף י"ב.

¹¹ עיין סימן שפ"ב.

¹² רמ"א סימן שפ"ב סעיף י"ד.

מרכז למודי דעת

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והתר, שבת, עירובין, נדה, מקואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות הסמיכה.

להצטרפות ולקבלת מידע נוסף חייגו:

03-6166340

E-mail: limd@netvision.net.il

www.limd.co.il